

Magyar Hírek, 13perk  
1964 Nov. 1.

# Mátyás király Korvinái

Októberben Magyarországon Múzeumi Hónap volt, közel száz kiállítás nyílt meg, legszebb nemzeti kincseinket százezrek tekintették meg, múltunk messze sugárzó értékeit az egész ország látta.

Ez az októberi Múzeumi Hónap ébresztette fel benem a magyar művelődés mindmáig nyugtalanító nagy kérdését: hova lettek Mátyás király könyvei, mi lett a sorsuk Korvináinknak, a nagyvilágban merre szóródtak szét a Bibliotheca Corvinianna sötét kecskebőrbe kötött remekei? Akik szeretik múltunk valódi értékeit, a magyar művelődést, mindmáig nem tudtak belenyugodni



Mátyás király könyveinek keserű történelmi szétszóródásába. Alig van az emberi művelődésnek olyan kincsestára, amely hasonló módon egek harmincadára került volna. A XV. század végén az emberi művelődés egyik központja Budán volt; Mátyás budai palotájában 500—1000 Korvina lehetett. A remek művű, kéziratok kötetek latin, görög, héber, arab nyelven íródtak, Mátyás király külön másoló mestereket szerződtetett, s külön könyvkötő műhelyt állított fel. A budai Bibliotheca Corviniana a kornak a legpompásabb könyvtára volt; híret a Mátyás udvarában megfordult kötetek és fejedelmi személyek szétvitték egész Európában.

Az emberi művelődés egyik tragédiája — a magyarországi művelődésnek pedig súlyos megcsönkulása —, hogy a budai vár 500—1000 Korvinájából mindössze 172 maradt. A második világháború után 170 Korvinát tartottak számon. Néhány évvel ezelőtt azonban arról értesítették a budapesti Magyar Nemzeti Múzeumot, hogy egy angol tudós a vatikáni könyvtárban felfedezte a 171-ik hiteles Korvinát, a manchesteri Cnetham Library-ban pedig megtalálták a 172-et.

**H**ol őrzik Mátyás megmaradt 172 könyvét? A szomorú valóság az, hogy a Bibliotheca Corviniana megmaradt 172 kötete két világhírű üzenőhöz országába szóródott szét, ahol is negyven város negyvenöt köz- és magánkönyvtára őrzi féltett kincséként a 172 kötetet.

A 172 kötet közül Magyarországon őriznek 48-at, a többi közt a budapesti Széchenyi Könyvtárban, a budapesti Egyetemi Könyvtárban, a Magyar Tudományos Akadé-

mán, s van egy Korvinája a győri papnevelőnek is. A Magyarországon őrzött köteteken kívül 38 Korvina van Olaszországban, 31 Bécsben, egy-egy kötet pedig többek között a londoni British Museum-ban, a madridi Escorialban, egy a cambridgei kollégiumban, a New York-i Pierpont Morgan-gyűjteményben, az amerikai kongresszusi levéltárban, ezen kívül Leningrádban, Damaszkuszban, Zágrábban, a párizsi Bibliothèque Nationale-ban, a franciaországi Besançonban, Brüsszelben, Göttingában, Velencében... meg egy magát megnevezni nem kívánó csikágói magángyűjtőnél is.

Habent sua fata libelli... minden Korvinának regényes története van. A madridi Escorialban például azt a Korvinát őrzik, amelyet Mohács után II. Lajosnak Németalföldre menekült felesége, Mária ajándékozott el. A Magyar Nemzeti Múzeumban a múlt évben rendezett kiállításon bemutatott flamand Antifonálét pedig VIII. Károly francia király ajándékozta Mátyásnak, a könyvet a váradi püspök hozta Párizsból haza. Ez a kötet Budavár visszavételekor, 1686-ban egy ostromló katona birtokába került, később feltűnt Németországban, ebben a században már nemzetközi könyvpiacokon is szerepelt, majd Párizsban bukkant fel, végül egy magyar származású külföldi vásárolta meg és a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta.

Habent sua fata libelli... a keserű igazság az, hogy Mátyás világhírű könyvtárát már Mátyás életében lopkodással csonkították meg, végül a megmaradt könyvtár hadizsákmányként a török kezére került. Egyes köteteket magános török kőbor katonák lopkodták el; volt olyan

Korvinánk, amely vándorútja során tíz országot is megjárta, míg végül egy-egy nagyobb nyugat-európai város könyvtárában állapotodott meg. Egy köznögsbergi könyvtárban a második világháború előtt négy arab nyelvű Korvinát tartottak számon. Ennek a négy kötetnek az a története, hogy 1686-ban, Budavár ostroma előtt egy ögyeigő török katonától Briskorn Jakab porosz kereskedő vette meg, az ő közvetítésével került az akkori Königsbergbe.

Szám szerint a legtöbb Korvinát, 48-at — mint már írtam — Magyarország őrzí. Mennyi nemzeti igyeken-

zet és áldozatvállalás kellett ahhoz, hogy ezt a 48 kötetet összegyűjtsük! Hiszen az első világháború kitérésekor még csak 14 Korvinánk volt.

Arról az igényről, hogy Mátyás király könyveit visszaszerezze, először az 1843—44. évi országgyűlésen beszélt Borsod megye két követe. Az ő javaslatakra az országgyűlés felíratot intézett a bécsi udvarhoz, arra kérve az uralkodót, hogy rendelje el azoknak a Korvináknak a kiadatását a Magyar Nemzeti Múzeum számára, amelyek „különféle helyekről s utakon és időben” kerültek a bécsi császári könyvtárba. A császár a kérést megtagadta.

Közel húsz év telt el. 1862-ben a Magyar Tudományok Akadémia hármas bizottságot küldött ki Törökországba, hogy felkutassák az ott rejtőzö — egykor hadizsákmányként oda került — Korvinákat. Nagyon sok magyar kéziratot találtak. Korvinákra bukkantak például az Eszki szerájban, II. Abdul Hamid szultán 1877-ben vissza is adott 35 kéziratot, Abdul Aziz szultán négyet, de e kéziratok egy részéről kiderült, hogy nem Mátyás király könyvtárából valók.

Az első világháború után a velencei egyezmény visszajuttatta a széthullott Monarchiából kialakult államoknak azokat a nemzeti kincseiket, amelyek a bécsi császári könyvtárba kerültek. Így kaptunk vissza tizenhat Korvinát. Lassan és szívosan szaporítottuk Korvinánk számát, s több kötetet vásárlás útján szereztünk meg. Korvinánk a második világháborút, Budapest ostromát pincékben töltötték, s hiánytalanul megmaradtak. A legszébb magyar könyvtár magyar tulajdonban maradt köteteit bádogládákban helyezték el, a ládákat leolmozták, a leolmozott bádogládákat faládákba helyezték el és úgy rejtették el a Nemzeti Múzeum pincéiben.

Külön története van a magyar kézbe került 48-ik Korvinának. Ez a kötet 1460—70 körül keletkezett, latin nyelvű, végig egyetlen kéz írás és egy III. században élt karthagói püspöknek tiszennégy értekezését közli. Valamikor — ötszáz esztendeje — a budai mihelyben kötötték be, valószínűleg se-lyembe vagy bársonyba, mert az új kötés alatt se-lyem- vagy bársonydarabka látható. Új kötése francia bőrkötés, amely a XVIII. században keletkezett. Ennek a Korvinának háromszáz éves bújdosásáról senki sem tud. Anyai bizonyos, hogy a XVIII. század végén az 1794-ben lefejezett francia író, természettudós és politikus, Chrétien Guillaume de Lamoignon des Malesherbes birtokában volt. Később az angol Sir Thomas Philips Cheltenham-i gyűjteményébe került. Az angol főúr könyvtára még egy budai Korvinával büszkélkedett. Ezt a második kötetet 1933-ban Londonban előrvetették. A kátrhági püspök latin nyelvű értekezéseit közlő Korvina örökösök birtokába került, s idén tavasszal érkezett Budapestre a hír, hogy ezt a Korvinát a londoni Sotheby et



Co nagy antikvárius cég 1964. július 6-án elárverezteti. Az árverésen szerencsénk volt, a budapesti Kultúra londoni kereskedelmi kirendeltsége 5000 fontért megvásárolta és a remek művi kötetet Budapesten ünnepélyesen átadták az Országos Széchenyi Könyvtárnak.

**M**agyar tulajdonban 48 Korvina van, a világon összesen 172. Valaha 500–1000 Korvina lehetett. A többi? Nem biztos, hogy a többi megsemmisült. A többi örökös, hogy valahol — könyvtárak rejtett mélyén — még felbukkanhatnak további kötetek. Ruffy Péter



## ILLUMINATED MANUSCRIPTS

*from the Library  
of Matthias Corvinus*

CORVINA

A Mátyás Korvinák egyike